

Bruksela, dnia 7.6.2019 r.
COM(2019) 259 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**Podsumowanie rocznych sprawozdań z wdrażania programów operacyjnych
współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej
Potrzebującym w 2017 r.**

**Podsumowanie rocznych sprawozdań z wdrażania programów operacyjnych
współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej
Potrzebującym w 2017 r.**

1. WPROWADZENIE

Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Fundusz)¹ ma na celu zaradzenie najcięższym formom ubóstwa w UE, takim jak niedostatek żywności, ubóstwo dzieci i bezdomność. Kwota środków dostępnych w ramach funduszu wynosi łącznie 3,8 mld EUR (ceny bieżące). UE zapewnia do 85 % współfinansowania uzupełniającego środki przeznaczone przez państwa członkowskie, a zatem zwiększa łączną wartość Funduszu do około 4,5 mld EUR. Państwa członkowskie wdrażają (i) program operacyjny oferujący żywność lub podstawową pomoc materialną (PO I) lub (ii) program operacyjny na rzecz włączenia społecznego (PO II). Oferowanie żywności lub udzielanie podstawowej pomocy materialnej musi być uzupełnione środkami towarzyszącymi, np. kierowaniem osób do służb społecznych. Zgodnie z art. 13 ust. 9 rozporządzenia (UE) nr 223/2014 (rozporządzenie w sprawie Funduszu) niniejsze podsumowanie opiera się na informacjach zawartych w przyjętych przez Komisję sprawozdaniach z wdrażania za 2017 r. Zastosowanie mają pewne ograniczenia dotyczące danych. W szczególności wartości dla szeregu wskaźników określono na podstawie opartych na wiedzy szacunków, przy czym wartości skumulowane należy interpretować ostrożnie (zob. również załącznik). Sprawozdania państw członkowskich są teraz pełniejsze, jednak wciąż zawierają one pewne luki; na przykład sprawozdawczość w zakresie zasad horyzontalnych często nie obejmuje informacji na temat środków zastosowanych w celu przestrzegania tych zasad. Jeżeli chodzi o środki towarzyszące, nastąpiła poprawa w zakresie sprawozdawczości, ale wkład państw członkowskich w osiągnięcie celu, jakim jest włączenie społeczne, w dalszym ciągu często trudno jest ocenić za pomocą przedstawionych dowodów, a przeszkody i wyzwania związane z realizacją tego celu wciąż nie są zgłaszane w sposób systematyczny. Sprawozdania z wdrażania przedłożyły wszystkie państwa członkowskie, z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa. Ze względu na opóźnienie czasowe między wdrożeniem a sporządzeniem sprawozdania niniejsze sprawozdanie podsumowujące obejmuje również późniejsze zmiany, jeżeli informacje te są dostępne.

2. OSTATNIE ZMIANY NA SZCZEBŁU UE

Chociaż odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym spadł w 2017 r. z 23,5 % do 22,4 %, ryzyko wykluczenia społecznego, zwłaszcza w przypadku dzieci, osób bezdomnych, niepełnosprawnych oraz osób ze środowisk migracyjnych, w dalszym ciągu pozostaje wyzwaniem. Całkowita liczba osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym wyniosła 113 mln; jest to poziom niższy niż przed kryzysem, ale wciąż daleki od celu wyznaczonego w strategii „Europa 2020”. Pogłębiona deprywacja materialna spadła do nowego niskiego poziomu, ale w kilku państwach członkowskich utrzymuje się na wysokim poziomie. W ostatnim okresie bezdomność wzrosła w niemal wszystkich państwach członkowskich. Zagrożenie ubóstwem wśród dzieci utrzymuje się na poziomie znacznie przekraczającym wartości dla ogółu społeczeństwa. W tym kontekście

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Dz.U. L 72 z 12.3.2014, s. 1). Rozporządzenie zmieniono w sierpniu w drodze przeglądu rozporządzenia finansowego: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>

w dalszym ciągu niezbędne jest udzielanie wsparcia w ramach Funduszu dla grup społecznych znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji przez dostarczanie żywności i podstawowych dóbr konsumpcyjnych, takich jak artykuły szkolne i środki higieny, bądź organizowanie działań na rzecz włączenia społecznego.

W 2018 r. Komisja przyjęła ambitny wniosek w sprawie ustanowienia Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na kolejny okres programowania przez połączenie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym z Europejskim Funduszem Społecznym i trzema innymi instrumentami finansowania². Wniosek ten jest obecnie przedmiotem negocjacji ze współprawodawcami. Rozporządzenie w sprawie EFS+³, któremu towarzyszy ocena skutków⁴, ma na celu zapewnienie, by środki objęte zarządzaniem dzielonym koncentrowały się na kluczowych wyzwaniach, zwłaszcza na wspieraniu zasad Europejskiego filaru praw socjalnych oraz wdrażaniu zaleceń europejskiego semestru. W świetle wyżej wymienionych ciągłych wyzwań celem rozporządzenia jest sprzyjanie włączeniu społecznemu za pomocą znaczącej części krajowego przydziału środków z ESF+ (co najmniej 25 %) oraz zaradzanie deprywacji materialnej przez ustanowienie docelowego poziomu unijnego wynoszącego 4 % i minimalnego przydziału środków na poziomie 2 % na państwo członkowskie. W ten sposób zapewnia się minimalną kwotę środków na rzecz najbardziej potrzebujących; Komisja szacuje, że wsparcie pozostanie na tym samym poziomie co w ramach obecnego Funduszu. Rozporządzenie w sprawie EFS+ stanowi również odpowiedź na wniosek zainteresowanych stron o utrzymanie mniej surowych wymogów w przypadku tego rodzaju pomocy, a także uproszczenie gromadzenia danych oraz wymogów dotyczących monitorowania i sprawozdawczości.

Grupa ekspertów ds. Funduszu, w której skład wchodzi członkowie instytucji zarządzających, spotkała się dwukrotnie – w 2017 i 2018 r. – w celu omówienia wdrażania programu Funduszu, w tym opracowania środków dotyczących podstawowej pomocy materialnej (cel szczegółowy XI) oraz integracji społecznej osób najbardziej potrzebujących (cel szczegółowy X) w ramach EFS+. W trakcie okrągłego stołu przedstawiono informacje na temat aktualnej sytuacji, jeżeli chodzi o komplementarność między Funduszem a EFS. Komisja zorganizowała **posiedzenia sieci ds. Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym**, podczas których poruszono również kwestię przyszłości Funduszu w nowym okresie programowania. Do końca 2018 r. odbyło się 13 wydarzeń mających na celu wymianę doświadczeń oraz dobrych praktyk. Uczestnicy, a zwłaszcza państwa członkowskie będące organizatorami, przedstawili studia przypadków oraz wspólne wyzwania i rozwiązania dotyczące kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w odniesieniu do realizacji programu Funduszu. Posiedzenia koncentrowały się zwłaszcza na środkach towarzyszących oraz na ograniczaniu bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego. Po raz pierwszy posiedzenie sieci połączono z ceremonią rozdania nagród FEANTSA (Europejska Federacja Organizacji Krajowych Pracujących z Osobami Bezdomnymi) „Ending Homelessness Awards 2018”. W drugiej połowie 2017 i 2018 r. odbyły się coroczne posiedzenia z udziałem **przedstawicieli organizacji partnerskich na szczeblu unijnym**, podczas których skoncentrowano się na wyzwaniach związanych

² Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych oraz program w dziedzinie zdrowia.

³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-european-social-fund-plus-regulation_en.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-esf-egf-swd_en.pdf

z wdrażaniem oraz pomysłach na nowy okres programowania i na działania w zakresie komunikacji.

W przeglądzie śródkresowym Funduszu⁵ potwierdzono, że Fundusz udziela bardzo potrzebnej pomocy osobom najbardziej potrzebującym. W latach 2014–2017 w ramach Funduszu udzielano wsparcia średnio 12,7 mln osób rocznie. Fundusz jest spójny z krajowymi funduszami ograniczania ubóstwa i funduszami UE, zwłaszcza z EFS, oraz stanowi uzupełnienie tych funduszy. Działalność Funduszu ma godne uwagi pozytywne skutki w niemal wszystkich państwach członkowskich, zwłaszcza jeżeli chodzi o nowe grupy docelowe, nowe działania i większy zasięg terytorialny. Jednym z godnych uwagi skutków jest zwiększenie zdolności i profesjonalizacji organizacji partnerskich. Istnieją jednak spójne dowody świadczące o „nadmiernie rygorystycznym wdrażaniu”⁶, które prowadzi do ustanawiania nadmiernych wymogów, takich jak ustanowiony przez większość państw członkowskich wymóg rejestracji odbiorców końcowych. Wyciągnięte wnioski obejmują potrzebę dalszego koncentrowania się na osobach najbardziej potrzebujących, wzmacnianiu dalszych synergii z EFS oraz utrzymaniu elastyczności wdrażania. Odniesiono się do nich we wniosku Komisji w sprawie EFS+.

W 2017 r. wszystkie państwa członkowskie, które wdrażają PO I, przeprowadziły ustrukturyzowane badania dotyczące odbiorców końcowych zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym⁷. Badania te omówiono również w niniejszym sprawozdaniu. Ich celem było zdobycie wiedzy na temat statusu społeczno-gospodarczego odbiorców końcowych, obecnej i przeszłej sytuacji oraz ich zadowolenia z pomocy w ramach Funduszu, a także zgromadzenie danych od organizacji partnerskich na temat podziału pomocy materialnej oraz rodzaju zapewnianych środków towarzyszących.

3. POSTĘPY WE WDRAŻANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

3.1. Realizacja finansowa

Ogólnie rzecz biorąc, realizacja finansowa programów Funduszu w 2017 r. w dalszym ciągu przyspieszała. W praktyce całkowite kwalifikowalne wydatki publiczne (krajowe i unijne) zatwierdzone do celów wsparcia operacji w ramach Funduszu wyniosły 637,3 mln EUR, co stanowi wzrost w porównaniu z 569,5 mln EUR w 2016 r. i znaczny wzrost w stosunku do 2015 r. (444,2 mln EUR). Tym samym łączna kwota zaciągniętych zobowiązań na lata 2014–2017 wyniosła 1 973,5 mln EUR lub 44 % łącznych środków programów (w ramach współfinansowania unijnego i krajowego). Płatności wykonane na rzecz beneficjentów w 2017 r. były niższe niż w poprzednim roku (405,2 mln EUR w 2017 r. w porównaniu z 434,9 mln EUR w 2016 r.), ale nieco wyższe niż w 2015 r. (395,2 mln EUR).

⁵ Dokument roboczy służb Komisji: przegląd śródkresowy Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, SWD(2019) 148; oraz jego streszczenie, SWD(2019) 149.

⁶ „Nadmiernie rygorystyczne wdrażanie” to wyrażenie, które odnosi się do przypadków, gdy państwa członkowskie wykraczają poza to, co jest ściśle wymagane w przepisach UE, podczas ich wdrażania na szczeblu krajowym. Może to zwiększać korzyści, ale również stanowić niepotrzebne koszty dla przedsiębiorstw i organów publicznych, które są niesłusznie przypisywane przepisom unijnym.

⁷ Art. 17 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 223/2014.

Szczegółowy podział środków finansowych, również według państw członkowskich, przedstawiono w tabeli I w załączniku⁸.

Poczyniono znaczne postępy w zakresie wniosków o płatność przedłożonych Komisji. W 2017 r. państwa członkowskie zadeklarowały łącznie 475 mln EUR kwalifikowalnych wydatków publicznych w porównaniu z 353,4 mln w 2016 r. i 46,3 mln w 2015 r.

Jeżeli chodzi o realizację finansową, do dnia 31 grudnia 2018 r. Komisja dokonała płatności okresowych na łączną kwotę 955 mln EUR. Do tego czasu realizacja finansowa wyrażona jako poziom płatności okresowych dokonanych przez Komisję przekroczyła 25 % łącznego przydziału na lata 2014–2020.

3.2. Realizacja fizyczna

W 2017 r. 26 państw członkowskich udzieliło pomocy w ramach Funduszu, co stanowi znaczący postęp w stosunku do poprzedniego roku. CY, HU i HR rozpoczęły dystrybucję pomocy w 2017 r., a PT wznowiła dystrybucję żywności, którą wstrzymano w 2016 r. Spośród 26 państw członkowskich 22 państwa dystrybuowały żywność lub podstawową pomoc materialną oraz zapewniały środki towarzyszące (PO I; zob. wykres 1), a 4 państwa członkowskie wdrożyły programy włączenia społecznego (PO II; zob. wykres 1). Poza UK jedynym państwem członkowskim, które nie udzielało pomocy w 2017 r., była RO, która na skutek zmian instytucjonalnych musiała zmodyfikować swój program operacyjny.

W latach 2017 i 2018 zmieniono kilka programów operacyjnych, co świadczy o tym, że można zwiększyć skuteczność opracowywania interwencji lub szczególnych porozumień wykonawczych. Zmiany najczęściej dotyczyły sposobu docierania do odbiorców końcowych, kryteriów kwalifikowalności dla odbiorców końcowych lub struktury udzielanej pomocy żywnościowej i materialnej. Niektóre zmiany w PO były związane z wykorzystaniem stawek ryczałtowych, co uprościło zarządzanie Funduszem. Często wprowadzano też inne zmiany, które nie wymagały formalnych zmian, takie jak rozszerzenie środków towarzyszących lub ich dostosowanie do nowych potrzeb.

Wykres 1: Rodzaj pomocy udzielonej w 2017 r.

PO	Rodzaj pomocy	Państwo członkowskie
PO I	Żywność	BE, BG, CY, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, MT, PL, PT, SI (14)
	Podstawowa pomoc materialna	AT (1)
	Oba rodzaje pomocy	CZ, EL, HR, IE, LU, LV, SK (7)
PO II	Włączenie społeczne	DE, DK, NL, SE (4)

Oszacowano, że w 2017 r. z pomocy w ramach Funduszu skorzystało 12,9 mln osób, co stanowi wyższą wartość niż średnia roczna w latach 2014–2017 wynosząca 12,7 mln osób. Spośród osób, którym w 2017 r. udzielono pomocy, 12 mln osób (95 %) otrzymało

⁸ Kilka państw członkowskich zaktualizowało niektóre wartości wspólnych wskaźników wejściowych Funduszu za lata 2015 i 2016. Wartości przedstawione w niniejszej sekcji mogą zatem różnić się od tych opublikowanych w ubiegłych latach.

pomoc żywnościową, około 580 000 (4,5 %) – podstawową pomoc materialną⁹, a w programach włączenia społecznego (PO II) wzięło udział około 36 600 osób (0,3 %)¹⁰.

Cztery państwa członkowskie, które wdrożyły programy włączenia społecznego, objęły pomocą o 25 % osób więcej niż w 2016 r. NL i SE wykazały wyjątkowy roczny wzrost wynoszący odpowiednio 333 % i 117 % dzięki przyjęciu różnych strategii angażowania odbiorców końcowych w proponowane działania na rzecz włączenia społecznego (wyjaśniono je bardziej szczegółowo poniżej). Wszystkie cztery państwa osiągnęły lub przekroczyły swoje roczne cele.

Półowa państw członkowskich dotarła do większej liczby osób niż w 2016 r., mimo że, ogólnie rzecz biorąc, w 2017 r. nastąpił spadek całkowitej liczby odbiorców końcowych z 16 mln osób w 2016 r. do 12,9 mln, zwłaszcza ze względu na brak świadczenia pomocy przez RO w 2017 r. W 2016 r. RO udzieliła wsparcia na rzecz 3,3 mln osób, ale, jak wyjaśniono powyżej, w 2017 r. musiała zaprzestać udzielania pomocy. Spadek został częściowo zrównoważony przez 13 państw członkowskich (AT, BE, BG, CZ, DE, DK, FR, IE, LU, LV, NL, PL i SE), które łącznie objęły pomocą około 362 000 odbiorców końcowych więcej niż w 2016 r. Ponadto w 2017 r. w udzielanie pomocy zaangażowały się CY, HU, HR i PT, zwiększając łączną liczbę osób, którym udzielono wsparcia, o 340 000 osób. Co więcej, IE, która do 2016 r. udzielała wyłącznie wsparcia żywnościowego, w 2017 r. udzieliła podstawowej pomocy materialnej około 5 000 osób.

Dzieci stanowiły 30 % z 12,9 mln osób, które w 2017 r. otrzymały pomoc żywnościową, podstawową pomoc materialną lub wsparcie w zakresie włączenia społecznego. Oznacza to, że wsparcie otrzymały 4 mln dzieci. Podobnie jak w ubiegłych latach około połowę wszystkich osób, które otrzymały wsparcie, stanowiły kobiety (6 mln). 10 % tych osób stanowili migranci, osoby obcego pochodzenia lub członkowie mniejszości narodowych (1,1 mln osób). Ponadto 8 % odbiorców końcowych stanowiły osoby w wieku 65 lat lub starsze (1 mln), 3 % – osoby niepełnosprawne (433 000) i 3 % osoby bezdomne (370 000).

Szacowana liczba osób bezdomnych, które otrzymały pomoc w ramach Funduszu, wzrosła w 2017 r. o 71 % i wyniosła ponad 370 000 osób. Około dwie trzecie dodatkowych osób bezdomnych, które objęto wsparciem, znajdowało się w IT, które to państwo rozszerzyło swój program dostarczania gotowych posiłków, by dotrzeć do większej liczby osób. Również w BE i CZ znacznie wzrosła liczba osób bezdomnych, które objęto wsparciem – w BE wsparciem żywnościowym, a w CZ zarówno wsparciem żywnościowym, jak i podstawową pomocą materialną. Również BG, IE, LV, SE i SK zgłosiły wzrost liczby osób w tej grupie docelowej, a HR, HU i PT w 2017 r. po raz pierwszy zaczęły udzielać pomocy, korzystając ze środków w ramach Funduszu¹¹.

PO I – Wsparcie żywnościowe

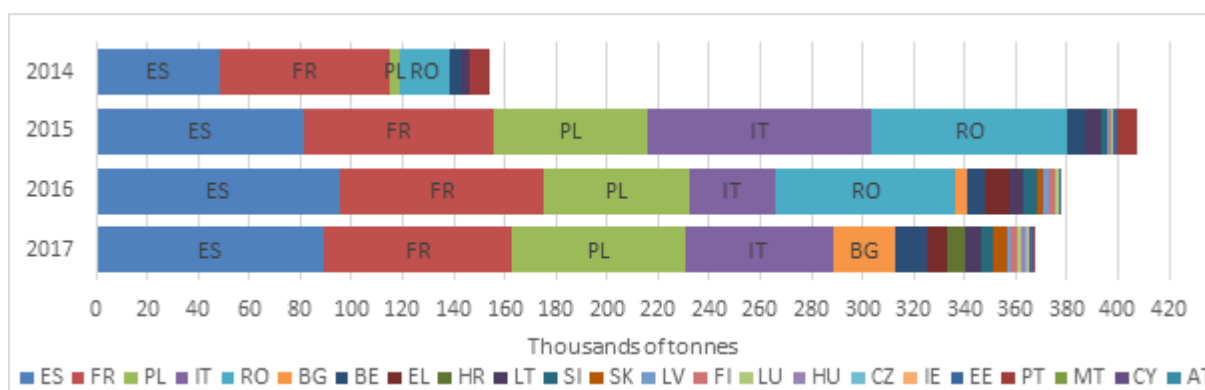
Większość państw członkowskich zwiększyła ilość dostarczanej żywności pomimo ogólnego spadku całkowitej ilości żywności rozdyskrybowanej w 2017 r. (spadek o 3 % w porównaniu z 2016 r.); wynikało to głównie z tego, że w 2017 r. RO nie udzielała

⁹ W PO, w ramach których świadczone są obie formy pomocy, może występować pewien stopień pokrywania się, gdyż niektóre osoby mogą zostać policzone więcej niż jednokrotnie.

¹⁰ Przedstawione liczby opierały się na szacunkach dokonanych przez organizacje partnerskie. Możliwe jest, że odbiorców końcowych policzono więcej niż jednokrotnie.

¹¹ FR nie przedstawiła szacunku dla wskaźnika 14f (osoby bezdomne).

wsparcia żywnościowego. 21 państw członkowskich udzieliło pomocy żywnościowej w 2017 r. Pięć państw członkowskich (ES, FR, PL, IT oraz BG) odpowiadało za 85 % całkowitej ilości żywności dostarczonej w 2017 r. (zob. wykres 2). Dwie trzecie pomocy żywnościowej stanowiły przetwory mleczne oraz mąka, chleb, ziemniaki i inne produkty skrobiowe. Największy wzrost liczby ton żywności rozdyskrybuowanej w 2017 r. miał miejsce w IT i BG, gdzie rozszerzono program pomocy żywnościowej. Państwa te rozdyskrybuowały (odpowiednio) o 24 000 i 19 000 ton żywności więcej niż w 2016 r. Ponadto dzięki włączeniu do programu dodatkowych artykułów spożywczych oraz organizacji partnerskich w 2017 r. IE czterokrotnie zwiększyła ilość rozdyskrybuowanej żywności (dodatkowe 623 tony). Również inne państwa członkowskie, w tym BE, CY, CZ, HR, HU, LT, LV, PL, PT i SK, zwiększyły ilość dostarczanej żywności.

Wykres 2: Wsparcie żywnościowe udzielone w latach 2014–2017 (w tysiącach ton)

Źródło: Wspólny wskaźnik produktu Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (ID 11), 2014–2017

Większość państw członkowskich, które udzieliły wsparcia żywnościowego, zdecydowała się na dystrybucję zestawu artykułów spożywczych przeznaczonych do spożycia domowego, najczęściej w postaci co najmniej jednego rodzaju standardowych paczek żywnościowych. Państwa te to BG, BE, CZ, EE, ES, HU, LT, LV, MT, PL, PT i SK. W innych państwach członkowskich organizacje partnerskie dostosowały pomoc do potrzeb grup docelowych (FI, HR, IE i SI). Niektóre państwa członkowskie zapewniły również gotowe posiłki dla dzieci w wieku szkolnym (CY, CZ, HR oraz IT) lub dla osób bezdomnych (FI, HU, IT, LV, PL oraz SK). Wsparcie żywnościowe zapewnione przez organizacje partnerskie w BG, CY, HU i ES było w całości finansowane ze środków Funduszu. W pozostałych państwach członkowskich organizacje partnerskie uzupełniały pomoc żywnościową w ramach Funduszu produktami spożywczymi finansowanymi lub darowanymi przez inne źródła.

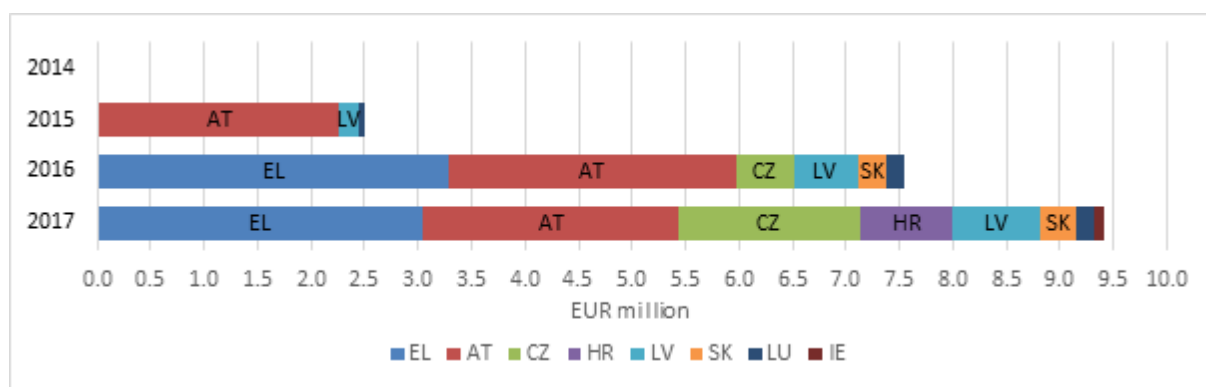
PO I – Podstawowa pomoc materialna

W 2017 r. państwa członkowskie rozdyskrybuowały o 25 % podstawowej pomocy materialnej więcej niż w 2016 r. (9,4 mln EUR). Państwa członkowskie, które rozdyskrybuowały podstawową pomoc materialną, to: AT, CZ, EL, HR, IE, LU, LV i SK. Większość towarów podstawowych rozdyskrybuowano w trzech państwach członkowskich: AT, CZ i EL (zob. wykres 3). Podstawowej pomocy materialnej, oprócz pomocy żywnościowej, udzieliły wszystkie państwa z wyjątkiem AT. Znaczący wzrost, jeżeli chodzi o podstawową pomoc materialną, był spowodowany głównie zwiększeniem przez CZ kwoty przeznaczanej na zaspokojenie potrzeb osób najbardziej potrzebujących w kraju o 1,1 mln EUR. Ponadto HR i IE, które w 2017 r. po raz pierwszy udzieliły podstawowej pomocy materialnej, dodały do łącznego wyniku około 1 mln EUR w postaci towarów. Wartość

rozdystrybuowanych towarów wzrosła również w przypadku LV i SK. AT i EL rozdystrybuowały jednak o 530 000 EUR mniej niż w 2016 r.

Artykuły szkolne i produkty higieniczne państwa członkowskie rozdystrybuowały głównie rodzinom z dziećmi. CZ, HR i SK objęły pomocą również osoby bezdomne, zapewniając im produkty higieniczne i inne artykuły. Artykuły przekazywane rodzinom z dziećmi obejmowały materiały papiernicze i przybory szkolne (AT, HR, IE i LV) oraz tornistry (AT, HR i LV). Pomoc w przypadku LV i SK obejmowała również środki higieny osobistej, natomiast w przypadku HR – ubrania i artykuły dla niemowląt, sprzęt sportowy i ubrania. Osoby bezdomne otrzymały głównie środki higieny osobistej. W CZ otrzymały one również sprzęt kuchenny, ubrania i bieliznę pościelową, a w HR śpiwory/koce i bieliznę pościelową.

Wykres 3: Łączna wartość pieniężna podstawowej pomocy materialnej udzielonej w latach 2014–2017 (w mln EUR)

Źródło: Wspólny wskaźnik produktu Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (ID 15), 2014–2017. UWAGA: w 2014 r. nie prowadzono dystrybucji podstawowej pomocy materialnej.

Państwa członkowskie zidentyfikowały kwalifikujących się odbiorców końcowych albo za pośrednictwem instytucji zarządzających wykorzystujących dane dotyczące zabezpieczenia społecznego, albo za pośrednictwem organizacji partnerskich wykorzystujących swoją znajomość i zrozumienie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potrzeb grup docelowych. Jest to zgodne z podstawą prawną programu Funduszu, ponieważ każde państwo członkowskie samodzielnie decyduje, w jaki sposób należy identyfikować osoby najbardziej potrzebujące, na podstawie obiektywnych kryteriów oraz w porozumieniu z zainteresowanymi stronami. W niektórych państwach członkowskich (IT, LT, LV i SI) instytucja zarządzająca wymagała od odbiorców końcowych wypełnienia formularza wniosku, aby zakwalifikować się do pomocy. Inne państwa członkowskie stosują inne metody. W LU oceny sytuacji odbiorców końcowych dokonywał indywidualnie specjalista, a w FI organizacje partnerskie organizowały głównie „otwarte wydarzenia świadczenia pomocy” i przekazywały żywność wszystkim, którzy o nią prosili. Gotowe posiłki dla osób bezdomnych zwykle zapewniano wszystkim osobom, które o nie prosiły lub które zgłosiły się do punktów dystrybucji (FI, HU, IT, LV, PL i SK).

PO I – Środki towarzyszące

Państwa członkowskie zgłosiły, że środki towarzyszące zapewniane wraz z żywnością lub podstawową pomocą materialną pomogły w zwiększeniu włączenia społecznego osób najbardziej potrzebujących. Ustrukturyzowane badanie dotyczące odbiorców końcowych

wykazało, że na przykład w IT wsparcie żywnościowe i środki towarzyszące miały kluczowe znaczenie dla osób zmarginalizowanych i ich rodzin. Otrzymana pomoc stanowiła nie tylko zaspokojenie ich najbardziej podstawowych potrzeb i przyniosła ulgę, ale także otworzyła drogę do włączenia społecznego. W BG badanie wykazało, że środki towarzyszące przyczyniły się do lepszego informowania odbiorców końcowych o usługach społecznych i świadczeniach zdrowotnych. Dzięki środkom towarzyszącym zwiększyła się również zdolność tych osób do zarządzania budżetem domowym, a niektórzy odbiorcy końcowi po zaangażowaniu się w program znaleźli pracę. Ponadto podczas 12. posiedzenia sieci ds. Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w październiku 2018 r. odbyła się istotna wymiana dobrych praktyk z udziałem siedmiu organów państw członkowskich lub organizacji partnerskich, które przedstawiły swoje podejścia i podzieliły się związanymi z nimi doświadczeniami.

Większość państw członkowskich przedstawiła co najmniej trzy rodzaje środków towarzyszących, zaś kilka z nich zdecydowało się skupić na jednym działaniu lub dwóch działaniach. Środki towarzyszące wdrożone w 2017 r. obejmowały¹²:

- **doradztwo socjalne / usługi psychospołeczne** (BE, BG, CY, CZ, EE, FR, HR, HU, LV, SI i SK), m.in. bezpłatne wsparcie psychologiczne dla dzieci w szkołach publicznych (na wniosek rodziców lub opiekunów) lub doradztwo w trudnych sytuacjach życiowych;
- **doradztwo w zakresie żywienia / zdrowego odżywiania** (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, PT, SI i SK), w tym doradztwo w zakresie przygotowywania, przechowywania i recyklingu żywności oraz organizowanie warsztatów kulinarnych i zajęć edukacyjnych promujących zdrowe odżywianie;
- **doradztwo finansowe / wsparcie w zarządzaniu budżetem** (BE, BG, CZ, EE, HR, LV, MT, PL, SI i SK), na przykład aby pomóc w zmniejszeniu zadłużenia odbiorców końcowych;
- **kierowanie zainteresowanych do** innych instytucji publicznych lub organizacji pozarządowych, aby mogli oni skorzystać ze świadczonych przez nie usług społecznych i medycznych (AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LU i LV);
- **zajęcia społeczne i zajęcia organizowane w czasie wolnym** (EE, FI, FR, LT, LU, LV, MT i SI), takie jak wspólne spożywanie posiłków, zajęcia kulturalne i zorganizowane wakacje, obozy letnie dla dzieci, uroczystości z okazji karnawału lub Bożego Narodzenia oraz zajęcia sportowe;
- **zajęcia edukacyjne i szkolenia lub programy doskonalenia umiejętności** (EE, ES, FR, LV i SI), w tym integracja na rynku pracy, nauka języków lub warsztaty dotyczące sposobów wspierania procesu uczenia się dzieci;
- **różne umiejętności potrzebne w gospodarstwie domowym** (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL i SI), głównie gotowanie, ale także sprzątanie, szycie, recykling itp.; oraz
- **inne usługi lub działania**, które obejmowały doradztwo w zakresie postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych lub w przypadku klęsk żywiołowych (BG), organizowanie działań związanych z energią ze źródeł odnawialnych (LU i MT) oraz udzielanie porad prawnych (SI).

Niektóre państwa członkowskie uznały, że środki towarzyszące były szczególnie ważne dla określonych grup wśród osób najbardziej potrzebujących. Na przykład: dla dzieci do 15. roku życia (AT), dzieci uczących się w szkołach publicznych (CY), osób samotnie wychowujących dzieci lub dla dużych rodzin (LT), dla osób starszych znajdujących się

¹² W BE, CY, EE, FI, FR, LT, MT i RO środki towarzyszące nie były finansowane ze środków Funduszu.

w niekorzystnej sytuacji społecznej (CZ) oraz dla osób, które były bardziej odizolowane ze względu na problemy z poruszaniem się bądź problemy zdrowotne lub niski poziom zaufania do instytucji publicznych (SK). W takich przypadkach działania miały na celu zapewnienie im dostępu do konkretnych świadczeń społecznych lub zdrowotnych, które mogłyby im pomóc. Ponadto w niektórych państwach członkowskich, poprzez zapewnienie środków towarzyszących, organizacje partnerskie mogły gromadzić informacje na temat potrzeb odbiorców końcowych i usprawnić świadczoną im pomoc (MT i SK).

PO II – Włączenie społeczne

W 2017 r. 4 państwa członkowskie wspierały włączenie społeczne: DE, DK, NL i SE. Po trudnych początkach w 2016 r. projekt „Osoby starsze w sąsiedztwie” w NL bardzo dobrze się sprawdził w 2017 r. Celem projektu było ograniczenie wykluczenia społecznego osób starszych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Po wzmocnieniu kontaktów z grupą docelową w NL udało się nawiązać relacje z trzykrotnie większą liczbą osób niż w 2016 r. Co najważniejsze, po roku trwania programu około 52 % osób starszych, z którymi nawiązano kontakt, nadal uczestniczyło w programie, 39 % stwierdziło, że nawiązało więcej kontaktów towarzyskich, a 43 % rozwinęło swoje umiejętności cyfrowe i finansowe.

DE były szczególnie skuteczne w docieraniu do nowo przybyłych dorosłych (głównie Romów) oraz osób bezdomnych, a także w poprawie ich dostępu do doradztwa i środków wsparcia. Ponad 80 % nowo przybyłych osób dorosłych i osób bezdomnych mogło skorzystać z usług społecznych po wzięciu udziału w działaniach na rzecz włączenia społecznego w 2017 r. Zadowalające postępy osiągnięto również w odniesieniu do grupy docelowej nowo przybyłych dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców, ale potrzebne będą dodatkowe działania, aby do 2020 r. osiągnąć cel, jakim jest liczba 19 700 dzieci i rodziców.

DK poprawiła warunki życia osób bezdomnych, oferując im dostęp do zakwaterowania w schroniskach i do pracowników socjalnych. Do 2017 r. dotarła ona do 958 osób, co stanowiło 68 % celu wyznaczonego na okres programowania 2014–2020 (1 400). Z usług społecznych oferowanych w ramach programu skorzystało o 15 % więcej osób bezdomnych, niż zakładano.

W 2017 r. SE podwoiła liczbę tymczasowo przemieszczających się obywateli UE/EOG, których objęto pomocą (z 505 w 2016 r. do 1 097). Skoncentrowano się na działaniach wspierających integrację społeczności, takich jak informowanie o lokalizacji schronisk oraz o określonych w przepisach prawach i obowiązkach migrantów, a także oferowanie usług tłumaczeniowych i udzielanie porad zdrowotnych. W tej grupie 64 % osób stwierdziło, że dzięki otrzymanej pomocy lepiej było w stanie zadbać o zdrowie i higienę.

Przeszkody utrudniające wdrażanie

Ścisłe monitorowanie programu, a także bliska współpraca między organami a organizacjami partnerskimi pomogły przezwyciężyć wiele pojawiających się przeszkód. Oceny i ankiety przeprowadzone w 2017 r. również przyczyniły się do zidentyfikowania problemów i dostarczyły państwom członkowskim przydatnych informacji w celu ich rozwiązania.

W niektórych państwach członkowskich napotymano głównie następujące przeszkody:

- (i) trudności w nawiązywaniu kontaktu z odbiorcami końcowymi lub w uzyskiwaniu od nich informacji ze względu na ograniczenia prawne, różnice kulturowe oraz ryzyko stygmatyzacji (DE, DK, IT, NL, SE i SK);
- (ii) skomplikowane procedury udzielania zamówień publicznych lub systemy kontroli, które spowodowały opóźnienia w dystrybucji lub wymagały zastosowania uciążliwych procesów (ES, FR, IT, LU i PT);
- (iii) niewystarczające zdolności organizacji partnerskich uniemożliwiające im częstsze udzielanie pomocy lub oferowanie pomocy szerszej grupie osób bądź udział w programie (EE, ES i PT);
- (iv) niska jakość lub niedobór niektórych towarów (EE, ES i FR);
- (v) problemy z planowaniem i logistyką dystrybucji pomocy, która w niektórych przypadkach doprowadziła do opóźnień w dystrybucji lub braku dystrybucji produktów (LV, MT, PL i SK);
- (vi) skargi od odbiorców końcowych dotyczące wagi paczek żywnościowych, ograniczonej różnorodności, braku niektórych towarów oraz braku informacji na temat terminu lub miejsca dystrybucji (BE, ES, FI i MT); oraz
- (vii) problemy związane z gromadzeniem danych z monitorowania przez instytucje zarządzające lub organizacje partnerskie; doprowadziło to do konieczności aktualizacji przez państwa członkowskie wartości niektórych wskaźników zgłoszonych w latach 2015 i 2016 (HU, HR, ES, DE, DK i SE).

Dwa państwa członkowskie napotkały inne przeszkody, które miały wpływ na całkowitą ilość przekazanej żywności oraz na całkowitą liczbę odbiorców końcowych, których objęto pomocą w 2017 r. W RO dystrybucja żywności została przerwana w 2017 r. z powodu zmian instytucjonalnych oraz późniejszej modyfikacji programu operacyjnego. PT wznowiła dystrybucję żywności w 2017 r., ale dopiero w listopadzie, i objęła tylko część kontynentalną państwa, a nie regiony autonomiczne.

Kilka państw zgłosiło spadek liczby odbiorców końcowych wynikający ze spadku poziomu ubóstwa; jest to dobra wiadomość, ale stanowi jednak wyzwanie – w niektórych przypadkach państwa zmieniły parametry stosowane do określenia ubóstwa lub kwalifikowalności do objęcia pomocą w ramach Funduszu (EE, LV, SI i SK).

Zasady horyzontalne

Państwa członkowskie uznały, że Europejski Fundusz Społeczny (EFS) i Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym wzajemnie się wzmacniają lub uzupełniają. BG poinformowała, że zarówno programy Funduszu, jak i programy EFS przyczyniły się do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” dotyczących zmniejszenia ubóstwa i wykluczenia społecznego w UE. W CZ wiele organizacji partnerskich Funduszu pracowało również przy projektach finansowanych z EFS i uznało, że ich działania wzajemnie się uzupełniają. Ponadto w wielu przypadkach komplementarność z inicjatywami finansowanymi z EFS wynikała ze środków towarzyszących (np. odbiorcom końcowym proponowano skorzystanie z działań EFS). AT, CY, CZ, EE, HR, HU, IT, LU, MT i SI ustanowiły grupy koordynacyjne lub robocze w celu zapewnienia komplementarności programu z EFS. DK, DE, FI, FR i LV stosowały inne formy koordynacji. Mechanizmy te stały się solidną podstawą koordynacji i umożliwiły uniknięcie ewentualnego podwójnego finansowania. Na przykład w DE jeden projekt Funduszu został przerwany w 2017 r., ponieważ nowy projekt EFS był ukierunkowany na tę samą grupę osób.

Niektóre państwa członkowskie przyjęły kompleksowe podejścia do równouprawnienia płci i niedyskryminacji oraz uwzględniły tę horyzontalną zasadę na różnych etapach cyklu projektowego¹³. Na przykład wszystkie państwa członkowskie zapewniły, aby pomoc była wyłącznie oparta na potrzebach oraz aby nie doszło do dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne itp. Ponadto niektóre państwa członkowskie opracowały wytyczne lub zaplanowały warsztaty dla organizacji partnerskich dotyczące równouprawnienia płci i niedyskryminacji (DE i LV), stosując podejście uwzględniające aspekt płci przy wyborze organizacji partnerskich lub pracowników (DK, HR i SK) lub uwzględniając szczególne potrzeby grup docelowych, takich jak osoby samotnie wychowujące dzieci lub osoby niepełnosprawne (CZ, ES, HU, MT, PL, SE i SK).

W przypadku SK równouprawnienie płci stanowiło integralną część wszystkich etapów projektu. Przyjęte środki obejmowały: (i) wybór pracowników (brak dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, pochodzenie etniczne, religię lub niepełnosprawność fizyczną); (ii) obowiązki organizacji partnerskiej (były one zobowiązane do przestrzegania zasady równouprawnienia płci podczas całego okresu realizacji); oraz (iii) dobór żywności i podstawowej pomocy materialnej z uwzględnieniem konkretnych potrzeb odbiorców końcowych, w oparciu o płeć, wiek i sytuację rodzinną.

W celu ograniczenia marnotrawienia żywności niektóre państwa członkowskie (głównie BG, EE, ES, IT, LT, LV, MT, PL i SI) dostarczały żywność o długim okresie trwałości i dokonywały redystrybucji nadwyżki żywności na rzecz innych organizacji (charytatywnych) lub dodatkowych odbiorców końcowych¹⁴. Inne państwa członkowskie skupiły się na zminimalizowaniu dostaw niechcianych produktów, zapewniając, by wybór żywności zaspokajał potrzeby i spełniał oczekiwania grup docelowych (CY, IE, PT i SK). Ponadto w LU i HR odpowiednio 34 % i 4 % dostarczonej żywności pochodziło z darowizn. Udział żywności pochodzącej z darowizn w ramach programu jest nadal niski, ale można spodziewać się jego zwiększenia w wyniku wprowadzenia dodatkowych uproszczeń, które weszły w życie w sierpniu 2018 r.

Niektóre państwa członkowskie uwzględniły szersze aspekty klimatyczne i środowiskowe. Wybrały one zrównoważone materiały (AT, CZ, LU i PL), dążyły do ograniczenia do minimum transportu oraz emisji dwutlenku węgla (FI, HU, LU i LV), określiły wymogi środowiskowe dla dostawców (FR i HR) albo zorganizowały warsztaty edukacyjne dla odbiorców końcowych dotyczące kwestii związanych ze środowiskiem (BE, LV i PL).

W większości państw członkowskich przy wyborze rodzajów żywności dostarczanej odbiorcom końcowym konsultowano się z ekspertami w dziedzinie żywienia lub z organizacjami partnerskimi¹⁵. Przy podejmowaniu decyzji uwzględniano również potrzeby i nawyki żywieniowe odbiorców końcowych. Aby pomóc odbiorcom końcowym osiągnąć zrównoważoną dietę, wiele państw członkowskich oferowało żywność o niskiej zawartości węglowodanów, soli, cukru i tłuszczu oraz o wysokiej zawartości białka, błonnika, witamin i minerałów (BG, CZ, ES, HR, LT, PT, SI i SK). Ponadto w przypadku LT żywność wybrana do celów dystrybucji musiała być zgodna z krajowymi przepisami dotyczącymi wartości odżywczej i przydatności do dystrybucji. W ramach środków towarzyszących wiele państw członkowskich zapewniło również odbiorcom końcowym zajęcia lub warsztaty

¹³ Art. 5 ust. 11 rozporządzenia (UE) nr 223/2014.

¹⁴ Art. 5 ust. 13 rozporządzenia (UE) nr 223/2014.

¹⁵ Art. 5 ust. 13 rozporządzenia (UE) nr 223/2014.

kulinarne (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL i SI) lub porady w kwestii zdrowej i zrównoważonej diety (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, SI i SK).

W ES przeprowadzono dokładną ocenę dostarczonej żywności, aby upewnić się, że przekazywane towary pomogły odbiorcom końcowym w osiągnięciu zdrowej i zrównoważonej diety. Żywność musiała spełniać szereg wymogów, np. (i) zaspokajać potrzeby żywieniowe odbiorców końcowych; (ii) przyczyniać się do zróżnicowania diety; (iii) spełniać wymagania w zakresie zapotrzebowania organizmu na energię i zapewniać utrzymanie zdrowej równowagi; (iv) zmniejszać niedobory żywieniowe wśród grup społecznych, którym została przekazana; oraz (v) zaspokajać potrzeby określonych grup społecznych (dzieci), które są szczególnie wrażliwe. Należało również spełnić wymogi fizyczne, chemiczne, mikrobiologiczne, a także wymogi dotyczące zanieczyszczeń i etykietowania w odniesieniu do dostarczanej żywności. Ponadto przy wyborze żywności konsultowano się z ekspertami w dziedzinie żywienia.

Ustrukturyzowane badania dotyczące odbiorców końcowych

Z badań odbiorców końcowych przeprowadzonych w 2017 r. przez państwa członkowskie, które wdrożyły PO I, wynika, że pomoc udzielona w ramach Funduszu była cenna dla gospodarstw domowych odbiorców końcowych. Odbiorcy końcowi zasadniczo uznali, że otrzymana pomoc była cenna dla nich lub innych członków gospodarstwa domowego. Tak było na przykład w przypadku 75 % odbiorców końcowych w BE, 93 % w EE, 93 % w FI, 87 % w IE, 76 % w HR i 73 % w SK. Ponadto większość respondentów stwierdziła, że rok wcześniej oni ani ich gospodarstwo domowe nie mogłoby sobie pozwolić na zakup produktów przekazywanych w ramach Funduszu. Tak było na przykład w przypadku 64 % respondentów w EE, 60 % w FI, 52 % w LU i 80 % w SK.

Badania wykazały, że w większości państw członkowskich środki towarzyszące uznano za przydatne lub bardzo przydatne; zaobserwowano również pozytywną korelację między zapewnianiem środków towarzyszących a ogólnym poziomem zadowolenia z działań Funduszu. Badania wykazały również, że odbiorcami końcowymi programu byli w większości obywatele państw członkowskich, w których pomoc była udzielana (90 % w przypadku FI, 67 % w przypadku FR, 70 % w przypadku IT i 87 % w przypadku SI), z wyjątkiem LU, gdzie większość odbiorców końcowych stanowili cudzoziemcy. Kilka państw członkowskich zgłosiło również, że większość osób, którym udzielono pomocy w 2017 r., korzystała też z pomocy z Funduszu w poprzednich latach (85 % osób stwierdziło tak w EE, 96 % w ES, 76 % w FI i 81 % w FR).

W ramach tych badań zidentyfikowano również pewne obszary wymagające poprawy w zakresie udzielania pomocy, na przykład pod względem ilości i różnorodności przekazywanej żywności oraz sposobu jej dostarczania odbiorcom końcowym. W ES odbiorcy końcowi poprosili o większe urozmaicenie żywności ze względu na ich różnorodność kulturową. W EE niektórzy odbiorcy końcowi zgłosili, że mieli trudności z uzyskaniem pomocy żywnościowej ze względu na wagę paczek żywnościowych lub odległość od centrów dystrybucyjnych. W IT organizacje partnerskie podkreślały duże obciążenia administracyjne wynikające ze współpracy z wolontariuszami przy udzielaniu pomocy.

Oceny

Państwa członkowskie, które wdrożyły PO II, przeprowadziły oceny lub badania naukowe dotyczące programu, aby ocenić system pomocy i uzyskać wgląd w sytuację, w jakiej znajdują się różne grupy docelowe. W DE zbadano początkową sytuację grup docelowych oraz sposób, w jaki wpłynęło na nią wsparcie udzielane w ramach Funduszu. Wyniki wykorzystano do zaplanowania drugiej rundy finansowania z Funduszu.

Niektóre państwa członkowskie, które wdrożyły PO I, uzupełniły ustrukturyzowane badanie odbiorców końcowych innymi ocenami lub badaniami naukowymi. FR przeprowadziła badanie porównawcze programu w sześciu państwach członkowskich, które wykazało, że to FR i CZ przekazały odbiorcom końcowym najbardziej różnorodną żywność. LT dokonała pełnej oceny programu, która posłużyła do zidentyfikowania pewnych obszarów wymagających poprawy, w tym potrzeby wzmocnienia komplementarności programu z krajowymi politykami pracy, zdrowia i politykami społecznymi, a także zachęcania do wymiany najlepszych praktyk między organizacjami partnerskimi.

4. PODSUMOWANIE

W 2017 r. praktyczne wdrażanie programu Funduszu postępowało zgodnie z planem. W większości państw członkowskich istniały dobrze ugruntowane i właściwie funkcjonujące programy, które były poddawane stałemu przeglądowi i ulepszone przez instytucje zarządzające. Świadczenie podstawowej pomocy materialnej, które początkowo pozostawało w tyle, stało się ostatnio drugim istotnym elementem wsparcia w ramach PO I. W przypadku kilku konkretnych grup docelowych, w szczególności w przypadku osób bezdomnych, objęto pomocą większą liczbą osób niż uprzednio. Istnieją jednak państwa członkowskie, które w 2017 r. wciąż były na wczesnym etapie wdrażania lub napotkały trudności w dostawach, co doprowadziło do łącznego spadku ilości żywności dostarczonej w ramach pomocy żywnościowej.

Po 4 latach od wdrożenia wiele osób najbardziej potrzebujących w UE otrzymuje skuteczną pomoc. Fundusz – pomimo ograniczonego budżetu – uzupełnia krajowe starania na rzecz zmniejszenia deprivacji materialnej oraz zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ogólny spadek zagrożenia ubóstwem w UE pokazuje, że poczyniono znaczne postępy w kierunku osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”. W niektórych państwach członkowskich wpłynęło to na sposób, w jaki określa się kwalifikowalność odbiorców końcowych. Ogólnie rzecz biorąc, według danych i szacunków organizacji partnerskich w 2017 r. wsparciem w ramach Funduszu objęto 12,9 mln osób.

W wielu przypadkach przy pomocy Funduszu udało się dotrzeć do określonych grup należących do najbardziej potrzebujących, które w przeciwnym razie nie otrzymałyby żadnej pomocy. Miało to miejsce na przykład w przypadku osób, które nie korzystają z pomocy rządowej, ponieważ znajdują się tuż nad granicą ubóstwa, lub w przypadku osób, do których trudniej jest dotrzeć, ponieważ są bezdomne, niepełnosprawne, mieszkają na obszarach oddalonych lub nie posługują się lokalnym językiem. Kluczową rolę w tym zakresie odgrywają organizacje partnerskie, ponieważ mają one wiedzę i doświadczenie niezbędne, aby dotrzeć do tych grup i udzielić im odpowiedniej pomocy. W ocenie śródkresowej podkreślono, że dzięki Funduszowi organizacje te stały się bardziej profesjonalne.

Środki towarzyszące – innowacyjny w porównaniu z poprzednim funduszem składnik Funduszu – stały się bardziej widoczne i dopracowane. Umożliwiają one uzupełnienie podstawowej pomocy żywnościowej i materialnej związanymi z nią poradami i wytycznymi

oraz ukierunkowanymi działaniami na rzecz włączenia społecznego, dzięki czemu podejście w bardziej zdecydowany sposób sprzyja integracji. Jest to niezależne od tego, czy są one finansowane ze środków Funduszu. Ustrukturyzowane badania potwierdziły również pozytywną rolę, jaką odgrywają środki towarzyszące.

Elastyczność Funduszu, która umożliwia państwom członkowskim (i organizacjom partnerskim) podejmowanie decyzji dotyczących tego, w jaki sposób i kiedy docierają do grup docelowych, było kluczowe w nawiązaniu relacji opartych na wzajemnym zaufaniu z odbiorcami końcowymi. W różnych państwach członkowskich, a zwłaszcza w tych, które wdrażają działania na rzecz włączenia społecznego, dotarcie organizacji partnerskich do grup docelowych i nawiązanie z nimi pozytywnych relacji wymagało czasu. Potrzebne były różne strategie, a organizacje partnerskie musiały dostosować się do różnych sytuacji. Ciągła wymiana dobrych praktyk w ramach sieci ds. Funduszu i grupy ekspertów ds. Funduszu, a także konsultacje z organizacjami partnerskimi na szczeblach unijnym i krajowym przyczyniają się do dalszej poprawy zdolności organizacji partnerskich do docierania do grup docelowych. Ustrukturyzowane badania odbiorców końcowych miały również zasadnicze znaczenie, jeżeli chodzi o umożliwienie państwom członkowskim określenia słabych i mocnych stron programu, a także lepsze poznanie grup docelowych.

Kilka państw członkowskich znacząco dostosowało program, aby zwiększyć jego skuteczność i zapewnić większy wpływ na grupy docelowe, jednak nadal istnieją obszary wymagające poprawy. Państwa członkowskie przyjęły długoterminowe programowanie, przeprowadziły reorganizację organizacji partnerskich lub procesu dystrybucji oraz regularnie gromadziły informacje zwrotne od odbiorców końcowych. Niektóre z nich przeprowadziły również kontrole i oceny programu. Ponadto różne państwa członkowskie zwiększyły finansowanie bieżących projektów, które dobrze funkcjonowały (zamiast uruchamiać nowe projekty), zwiększyły liczbę lub rozszerzyły rodzaje objętych nimi grup docelowych, dopracowały rodzaje towarów przekazywanych odbiorcom końcowym lub rozszerzyły ich zakres, a także znalazły nowe sposoby nawiązywania kontaktów z odbiorcami końcowymi i zdobywania ich zaufania. Państwa członkowskie powinny zająć się pozostałymi niedociągnięciami dotyczącymi kompletności sprawozdań rocznych, bieżących problemów w zakresie dostaw oraz związanych z nimi kwestii dotyczących realizacji finansowej, w tym poprzez organizację specjalnych corocznych spotkań przeglądowych.